

**LIETUVOS RESPUBLIKOS RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA
VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS DĖL TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO
PASLAUGŲ, SKIRTŲ TURINIO PASLAUGOMS GALUTINIAMS TEIKTI, RINKOS
TYRIMO PASTABŲ VERTINIMO VIEŠASIS APATARIMAS
PROTOKOLAS**

2013-11-21

Vilnius

Viešosios konsultacijos metu gautų pastabų viešasis aptarimas vyko 2013 m. lapkričio 21 d.
Dalyviai:

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos atstovai (toliau – RRT):	Audrius Šniepis Marijus Balnys Medeina Augustinavičienė Evaldas Šmalkšta Mindaugas Žilinskas Toma Jaškūnaitė Kristina Mikoliūnienė
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – SM)	Saulius Štarolis Albertas Tuzonis
UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ (toliau – LNK)	Ričardas Kazlauskas Ažuolas Čekanavičius
UAB „Baltijos TV“ (toliau – BTV)	Liutauras Elkimavičius
UAB „Tele-3“ (toliau – TV3)	Andrius Romanovskis
AB Lietuvos radijo ir televizijos centro atstovai (toliau – LRTC):	Vytautas Mackonis Gediminas Būdvytis
UAB „Balticum TV“	Linas Lisauskas
TEO LT, AB, atstovai (toliau – TEO):	Nerijus Ivanauskas Vida Gobienė Rimvydas Paukštė E. Gudelytė Harvey
VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (toliau – LRT)	Rimvydas Zgirskis
Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau – LRTK)	Algimantas Kaziliūnas

1. Viešojo aptarimo tikslas: aptarti viešosios konsultacijos metu gautas pastabas, pristatyti pastabų vertimą, išklausti rinkos dalyvių pastabas ir pasiūlymus dėl RRT nuomonės.

2. Viešojo aptarimo eiga:

Medeina Augustinavičienė (RRT)	Padėkojo rinkos dalyviams už dalyvavimą susitikime bei pristatė RRT atstovus. Išvardino ūkio subjektus iš kurių buvo gautos rinkos tyrimo pastabos. Paaiškino Tarnybos poziciją, kodėl 18 rinkos tyrimas buvo išskaidytas į du rinkos tyrimus: transliacijų perdavimo (siuntimo) rinkos tyrimą ir transliacijų perdavimo (siuntimo) priemonių teikimo rinkos tyrimą. Toks atskyrimas atliktas, nes atskirai yra paprasčiau reguliuoti infrastruktūrų reguliavimą ir siuntimo paslaugų reguliavimą. Tarnybos nuomone, geriau yra neapjungti į vieną tyrimą vertikalčiai susijusių rinkų, nes jei kažkas keistųsi vienoje rinkoje, nereiktų pertirti ir kitos rinkos. Taip pat toks atskyrimas yra padarytas naujose infrastruktūros prieigos ir
--------------------------------	--

	<p>plačiąjuosčio ryšio prieigos rinkose.</p> <p>Pabrėžė, kad šio susitikimo tikslas yra aptarti būtent siuntimo paslaugų rinkos tyrimo pastabas, nes siuntimo priemonių rinkos tyrimo konsultacija dar nebaigta ir susitikimas dėl šios rinkos bus vėliau.</p> <p>Akcentavo, kad siuntimo rinka apima tiek televizijos siuntimo rinką, tiek ir radijo siuntimo rinką, todėl paprašė ūkio subjektų atstovų teikiant pastabas, paminėti, ar pastabos susijusios su televizijos siuntimo rinka, ar su radijo siuntimo rinka.</p>
Audrius Šniepis	<p>Apžvelgė pagrindines tyrimo išvadas.</p> <p>Pristatė pagrindines ūkio subjektų pastabas: 1. Radijas:</p> <p>1.1. Nėra realios galimybės pasirinkti siuntėją.</p> <p>1.2. Riboti dažniai nesuteikia galimybės sukurti alternatyvius tinklus.</p> <p>1.3. Konkurencija galima tik tada kai bus efektyviai sureguliuota prieigos rinka.</p> <p>2. Televizija</p> <p>2.1. Veiklos licencijavimas riboja galimybes pakeisti siuntėją. 2.2. TEO ir LRTC teikiamos paslaugos nėra tarpusavyje pakeičiamos, nes tarnyba TEO ir LRTC teikiamas televizijos siuntimo rinkas apibrėžė kaip atskiras rinkas.</p> <p>2.3. Pastačius 5 ir 6 skaitmeninės antžeminės televizijos tinklus, konkurencinė situacija nepasikeis, nes vis vien išliks tik du paslaugų teikėjai: LRTC ir TEO, t.y. nagrinėjama rinka yra duopolinė rinka.</p> <p>2.4. Tarnyba neįvertino siuntėjo keitimo įtakos, o ši įtaka gali pasireikšti kaip negautos reklamos pajamos dėl siuntėjo keitimo ir išlaidos, susijusios su žiūrovo informavimu apie televizijos imtuvo perderinimą.</p> <p>2.5. Technologiniai skirtumai tarp TEO ir LRTC tinklų. LRTC tinklas dengia didesnę Lietuvos teritoriją, todėl jis transliuotojams patrauklesnis.</p> <p>2.6. Tarnyba netinkamai, konstatavo, kad 2014 m. veiks dar du skaitmeninės antžeminės televizijos tinklai, nes jei nebus paklausos siuntimo pasaugoms naujais tinklais, gali būti, kad jie nebus kuriami.</p> <p>2.7. Net jei 2014 m. pradės veikti 2 nauji skaitmeninės antžeminės televizijos tinklai, vis vien ne visi ūkio subjektai negalės pereiti pas vieną siuntėją. Kiekvienas siuntėjas galės siųsti 30 programų, o šiuo metu yra siunčiama 40 programų.</p> <p>Apžvelgė rinkos dalyvių pasiūlymus dėl radijo ir televizijos siuntimo paslaugų reguliavimo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Palikti reguliavimą. 2) Kuo greičiau reguliuoti prieigą prie infrastruktūros. 3) Peržiūrėti reguliavimo panaikinimo klausimą tik įsitikinus, kad tinkamai veikia prieigos prie infrastruktūros reguliavimas.
Saulius Štarolis (SM):	<p>Paminėjo, kad nuo 2007 m. XII mėn. transliacijų perdavimo paslaugų rinka nebėra rinkų, Europos Komisijos (toliau – EK) rekomenduotinių reguliuoti ex ante, sąraše. Toks EK sprendimas priimtas atsižvelgiant į tai, kad daugumoje Europos Sąjungos šalių</p>

	<p>vyksta konkurencija tarp skirtingų transliacijų perdavimo platformų (DVB-T, IPTV, palydovai, KTV).</p> <p>Pastebėjo, kad rinkos tyrimo rezultatai parodė, kad po 5 metų Lietuva pagaliau pasivijo Europą, t.y. išvados sako, kad nereikia reguliuoti siuntimo rinkos. SM palaiko tyrimo išvadas, dėl konkurencingumo skatinimo didėjimo.</p> <p>Tačiau, jei būtų nuspėsta palikti reguliavimą siuntimo rinkoje, SM pageidauja, kad būtų išlaikytas tinklo vientisumas.</p>
Nerijus Ivanauskas (TEO) ir Rimvydas Zgirskis (LRT)	Paprašė, kad būtų patikslinta, ką reiškia išlaikyti tinklo vientisumą?
Saulius Štarolis (SM)	Patikslino, kad svarbu jog vartotojams nereiktų patirti papildomų išlaidų gaunant televizijos paslaugas, nes 2013 m. išjungus analoginę antžeminę televiziją, vartotojai turėjo nusipirkti televizijos priedėlius ir antenas. Turi būti užtikrinta, kad televizijos žiūrovams nereiktų įsigyti naujos įrangos, antenų ir pan.
Rimvydas Zgirskis (LRT)	Pagal ITU vientisumas (angl. integrity) kitaip traktuojamas t. y. tinklo apsauga nuo nesankcionuoto priėjimo prie tinklo. Tad mes čia kiek kitaip suprantam vientisumą.
Medeina Augustinavičienė (RRT)	Pakvietė visus viešo aptarimo dalyvius iš eilės išsakyti, papildyti savo nuomonę dėl rinkos tyrimo rezultatų.
Nerijus Ivanauskas (TEO):	Paprašė, kad RRT pateiktų savo nuomonę į rinkos dalyvių pastabas.
Medeina Augustinavičienė (RRT)	<p>Pažymėjo, kad tyrimo metu buvo bandyta liberalizuoti santykius rinkoje, tačiau pastabos iš rinkos dalyvių ir diskusijos parodė, kad gal yra šiek tiek per anksti nuimti reguliavimą. RRT bando laikytis nuoseklumo, t.y. iš pradžių sureguliuoti vertikaliai susijusias infrastruktūros rinkas, o po to žiūrėti į paslaugų teikimo šia infrastruktūra reguliavimą.</p> <p>Informavo, kad bus skelbiama nauja vieša konsultacija su kiek kitomis tyrimo išvadomis, kurios suformuotos dalinai atsižvelgiant į rinkos dalyvių pateiktas pastabas. RRT taip pat siekia, kad rinkos vientisumas būtų išlaikomas.</p> <p>Atkreipė dėmesį, kad visas reguliavimas nėra nepajudinamas dalykas, ypač nustatytų kainų atžvilgiu, todėl jei RRT gauna argumentuotos informacijos apie sąnaudų pasikeitimus, RRT gali leisti tiek padidinti kainas, tiek ir liepti sumažinti reguliuojamas kainas.</p>
Gediminas Būdvytis (LRTC)	<p>Pastebėjo, kad 2007 m. EK nusprendė dereguliuoti siuntimo rinką dėl konkurencijos tarp platformų, t.y. į siuntimą žiūrima kiek plačiau, ne vien DVB-T pjūviu, o įtraukiant ir kitas platformas. Paminėjo, kad argumentai dėl siuntimo DVB-T platforma yra teisingi, tačiau tokie pat argumentai buvo pateikti ir kitose šalyse (pvz. Prancūzijoje, Vokietijoje) tačiau šios šalys nereguliuoja 18 rinkos.</p> <p>LRTC atstovo teigimu, EK siūlo į 18 rinką žiūrėti iš galutinio vartotojo – žiūrovo pusės, t. y. žiūrovo atžvilgiu šios skirtingos platformos yra pakeičiamos. Tad, jei bus koncentruojamasi tik ties</p>

	<p>DVB-T reguliavimu, tuomet šią platformą reiks reguliuoti iki pat šios platformos technologinio žlugimo. Realių pokyčių šioje platformoje neturėtų įvykti, nes nei TEO, nei LRTC nestatys papildomų siuntimo tinklų, vien tam, kad transliuotojai galėtų laisvai migruoti tarp tinklų, o dalis tinklų būtų laisvi, nes neužtenka transliuotojų. RRT ir be rinkos tyrimo turi kitų svertų reguliuoti santykius tarp ūkio subjektų, pvz. ginčas.</p> <p>Paminėjo, kad kitos ES šalys didžiąja dalimi nebereguliuoja 18 rinkos, arba kaip yra Švedijoje, reguliavimas taikomas tik ta dalimi kiek tai siejasi su nacionalinio transliuotojo programų siuntimu.</p> <p>Teigė, kad reguliavimas kertasi su ekonomine logika.</p> <p>Atkreipė dėmesį, kad ateityje planuojamas antrasis skaitmeninis dividendas ir tinklų sumažėjimas, todėl konkurencijos šioje, siaurai apibrėžtoje, rinkoje nebus. Dar kartą akcentavo, kad negalima žiūrėti tik DVB-T platformos pjūviu, o reikia žiūrėti iš galutinio žiūrovo pusės.</p>
Ričardas Kazlauskas (LNK):	<p>Pabrėžė, kad nemokamas DVB-T transliacijas žiūri apie 500 – 600 tūkst. namų ūkių, o jiems aktualu nemokamai matyti kuo daugiau televizijos kanalų. Jei didelės siuntimo kainos, gali atsitikti taip kaip Latvijoje, kad nuo 2014 m. ten liks tik 2 nemokamai transliuojamos televizijos programos.</p>
Andrius Romanovskis (TV3):	<p>Teigė, kad nuo 2014 m. liepos neatsiras naujų tinklų, nes niekas nestatys jų kol nebus realaus jų poreikio, todėl teikiant siuntimo paslaugas jokios konkurencijos neatsiras.</p>
Gediminas Būdvytis (LRTC)	<p>Dar kartą akcentavo, kad reikia žiūrėti į visas platformas, nes DVB-T reguliavimas varžo lankstumą ir greitą reakciją į pasikeitusią situaciją rinkoje.</p>
E. Gudelytė Harvey (TEO)	<p>Teigė, kad reguliavimas užtikrina stabilumą ir aiškumą (pvz. tikrinamos kainos).</p>
Gediminas Būdvytis (LRTC)	<p>Pasakė, kad LRTC yra suinteresuota teikti paslaugas visiems ūkio subjektams, nes LRTC nekuria turinio ir neturi galutinių paslaugų gavėjų – žiūrovų, t.y. LRTC nekonkuruoja su transliuotojais ir retransliuotojais dėl žiūrovų. Imant visą vertikalią struktūrą, nuo turinio kūrimo iki žiūrovų, tai pagal pajamas iš šios srities LRTC gauna tik mažą dalį bendrų pajamų.</p> <p>Iškėlė klausimus: kaip RRT supranta TEO kaip siuntėją? Ar TEO reguliuojamas 19 programų ar 1 programoje?</p>
Medeina Augustinavičienė (RRT)	<p>Pasakė, kad dabartinėje rinkos tyrimo ataskaitoje aiškiai identifikuota, kas turi įvykti, kad atsirastų konkurencija rinkoje. Taip pat iškėlė klausimą transliuotojams, dėl 5 ir 6 tinklų užpildymo, ar yra poreikis šiems tinklams?</p>
Ažuolas Čekanavičius (LNK):	<p>Paaikšino, kad Lietuvoje daug nemokamų televizijos kanalų. Pagal tokį verslo modelį, pagrindinės transliuotojų gaunamos pajamos yra iš reklamos. Reklamos rinka nuo 2007-2008 m. sumažėjo 40 proc.</p>

	<p>Šiuo metu neplanuojamas naujų kanalų sukūrimas dėl per mažų reklamos pajamų, nes ar siųsti jau žinomą ir populiarią programą ar naujai sukurtą kainuoja tiek pat.</p> <p>Teigė, kad HD TV yra ateitis, bet dar ne dabartis, nes ir daugumos vartotojų turimi televizoriai dar nepajėgtų išnaudoti visų HD televizijos galimybių. Taip pat programų kūrėjai turėtų investuoti į HD kamerų įsigijimą, kad jomis būtų kuriamos laidos.</p>
Andrius Romanovskis (TV3):	Pasakė, kad transliuotojai negali planuoti persikėlimo į naujus tinklus, nes siuntėjai nežino kokiomis kainomis bus gauta prieiga prie siuntimo paslaugoms teikti reikalingos infrastruktūros.
Audrius Šniepis (RRT):	Replikavo, kad siuntimo naujais tinklais kaina yra įrašyta į leidimus naudoti radijo dažnius steigti naujus skaitmeninės antžeminės televizijos tinklus.
Andrius Romanovskis (TV3):	Atsakė, kad leidimuose nurodyta kaina buvo aktuali pagal tuo momentu galiojusias prieigos prie infrastruktūros kainas. Net ir dabar RRT išsprendus ginčą tarp SATV ir LRTC dėl prieigos prie infrastruktūros, nustatyta prieigos kaina yra didesnė nei taikoma TEO.
Ričardas Kazlauskas (LNK):	Pridūrė, kad poreikis HD televizijai yra. Tačiau HD televizijos plėtrą stabdo per aukštas siuntimo kainų lygis ir neapibrėžtumas dėl jų ateityje.
Audrius Šniepis (RRT):	Pasiteiravo, kaip transliuotojai išsivaizduoja kainų lygį?
Ričardas Kazlauskas (LNK):	Atsakė, kad visos ryšių paslaugos pinga, todėl nėra priežasčių kodėl turėtų kilti siuntimo kaina. Transliuotojai norėtų mokėti mažiau.
E. Gudelytė Harvey (TEO):	<p>Teigė, kad kiekviena veikla turi turėti efektyvumą, jei paslaugos brangsta, reikia žinoti, kodėl jos brangsta.</p> <p>Atkreipė dėmesį, kad prieš metus su RRT direktoriumi buvo aptartos problemos, po jų aptarimo, transliuotojų iniciatyva, RRT pradėjo tyrimą, tačiau tyrimo išvadose konstatuojama, kad galima panaikinti reguliavimą.</p>
Andrius Romanovskis (TV3):	<p>Atkreipė dėmesį, kad RRT po rinkos pastabų keičia nuomonę, t.y. RRT mano, kad vis tik reikia palikti reguliavimą.</p> <p>Išreiškė pritarimą tam, kad pirma būtų sureguliuota infrastruktūra, o po to žiūrima ar galima panaikinti reguliavimą siuntimo rinkose. Jei būtų aiškumas dėl prieigos prie infrastruktūros kainų, tokiu atveju siuntėjai galėtų transliuotojams teikti pasiūlymus dėl galimybių siųsti programas naujais tinklais.</p>
Gediminas Būdvytis (LRTC):	<p>Teigė, kad jeigu bus reguliuojama siuntimo infrastruktūra, tai toks reguliavimas bus tik TEO atžvilgiu, t. y. aktualus tik vienam ūkio subjektui.</p> <p>Pabrėžė, kad didelė problema, kad transliuotojų lūkesčiai, kiek turėtų</p>

	<p>kainuoti prieiga prie infrastruktūros, neatitinka realybės. Iš to seka klaidinga išvada, kad kažkas kitas (ne LRTC) gali naudodamasis ta pačia infrastruktūra teikti siuntimo paslaugas pigiau.</p> <p>LRTC siekia, kad kuo ilgiau išliktų DVB-T platforma, taip pat supranta ir vertina kitas problemas, tokias kaip: OTT platformų veržimasis į televizijos rinką (pvz. Netflix jau tvirtinasi Suomijoje), reklamos rinkos traukimasis.</p> <p>Užtikrino, kad LRTC svarbus kiekvienas klientas.</p>
Audrius Šniepis ir Medeina Augustinavičienė (RRT):	<p>Pateikė klausimus LRTK: ar yra planuojami konkursai naujiems tinklams transliuoti standartinės raiškos (SD) formatu? Taip pat, ar planuojamas licencijų išdavimo pakeitimas / panaikinimas / procedūros supaprastinimas keičiant siuntėją ir pan.?</p>
Algimantas Kaziliūnas (LRTK):	<p>Pirmiausia buvo pasisakyta dėl nemokamos televizijos žiūrovų auditorijos. Komisijos vertinimu, apie 43 proc. namų ūkių (o gal žiūrovų) žiūri nemokamą skaitmeninę antžeminę televiziją. Tačiau tai nėra tikslūs skaičiai, todėl reiktų rimtesnio tyrimo siekiant išsiaiškinti, kiek iš tikro realiai žiūri nemokamą televiziją. Nemokamų programų įvairovė yra pakankama.</p> <p>Kalbėdamas apie naujų tinklų kūrimąsi, atstovas pastebėjo, kad rinkoje naujų žaidėjų neatsirado. Skelbti konkursus nėra tikslinga, nes nėra jokių indikacijų, kad kas nors juose dalyvaus, kadangi niekas nepateikė prašymo siųsti televizijos programas naujais tinklais.</p> <p>Pasakė, kad dėl HD televizijos konkursų didžiausias neaiškumas: siuntimo paslaugų kaina šiandien ir ateityje, o dėl SD transliavimo, viską nulemia reklamos rinka, kurioje konkuruoja ūkio subjektai tiek iš Lietuvos tiek ir iš užsienio, nes dalis programų yra kuriamos ne Lietuvoje, o čia tik retransliuojamos, todėl neaišku nei kas reklamos užsakovai, nei kas pajamų už reklamą gavėjai. Todėl, jei reklamos rinka augtų, šie žaidėjai dar aktyviau dalyvautų reklamos rinkoje.</p> <p>Pažymėjo, kad jei rinkos dalyviai pageidautų, komisija skelbtų konkursą transliuoti programas naujais tinklais.</p>
Gediminas Būdvytis (LRTC):	<p>Siekiant išspręsti klausimą dėl kainų neaiškumo, pateikė pasiūlymą kartu su RRT ir rinkos dalyviais aptarti koks būtų galimas skaitmeninės televizijos tinklų skaičius, kokie tinklų parametrai (pvz. kiek stočių ir pan.). Tada būtų galima apskaičiuoti kiek reikia tinklų ir kokia būtų siuntimo ir prieigos prie infrastruktūros kaina, veikiant konkrečiam tinklų skaičiui.</p>
Algimantas Kaziliūnas (LRTK):	<p>Teigė, kad nors ir teisiniai licencijavimo barjerai, procedūrų prasme yra, t. y. teisiniai veiksmai turi būti atlikti, tačiau LRTK visada pažymi, kad komisija pakeistų licencijos sąlygas neskelbdama jokių konkursų. Migracijos tarp tinklų faktas – Sport1 kanalas. Taip pat, komisija nesudarys problemų transliuotojams pvz. iš 1 LTRC tinklo keliauti į naują TEO tinklą, kuris turėtų būti įsteigtas nuo 2014 m. liepos mėn.</p>
Ažuolas Čekanavičius	<p>Replikavo, kad formaliai teisiniai barjerai yra, bet galbūt šiai dienai</p>

(LNK):	faktinių barjerų nėra, nes šiuo metu komisija yra apsisprendusi balsuoti už laisvą transliuotojų migraciją iš vieno tinklo į kitą. Tačiau vis tiek yra reikalingas balsavimas, balsų dauguma, o taip pat pasikeitus komisijai ar kitoms aplinkybėms komisija gali ir neleisti laisvai pereiti iš vieno tinklo į kitą.
Algimantas Kaziliūnas (LRTK):	Atkreipė dėmesį į prieigos kainų klausimą. LRTK atstovo teigimu, radijo transliuotojai randa alternatyvų dažniausiai, bet reiktų skaidrumo teikiant prieigos paslaugas, nes vieni transliuotojai gauna ypatingas nuolaidas, kiti negauna.
Rimvydas Zgirskis (LRT):	Paminėjo, kad kuriant radijo tinklą, nėra taip svarbu išlaikyti tinklo vientisumą, t.y. nėra aktualus antenų sukiojimo klausimas. Pasiūlė, sukurti kitą „sąvoką“ kalbant apie tinklo vientisumą, nes vertimą „vientisumas“ iš angliško termino „integrity“ reiktų naudoti tik duomenų apsaugos kontekste.
Gediminas Būdvytis (LRTC):	Pasakė, kad skirtingos kainos už prieigą prie infrastruktūros taikomos, kad nebankrutuotų maži – regioniniai radijo ar TV transliuotojai.
Medeina Augustinavičienė (RRT):	Paklausė, ar inicijuojant diskusiją su transliuotojais ir siuntėjais RRT turėtų būti tokio diskusijos iniciatorius?
Gediminas Būdvytis (LRTC):	Pripažino, kad reiktų arbitro, kuris galėtų sukontroliuoti, kad niekas nemeluotų.
Rimvydas Zgirskis (LRT):	Norėjo patikslinti dėl UAB „Pūkas“ įpareigojimų, televizijos siųstuvus perkeliant iš Juragiuose esančio LRTC bokšto į nuosavą bokštą Šančiuose.
Mindaugas Žilinskas (RRT):	Patikslino, kad įpareigojimas nurodo nuostolių kompensavimą, galimai atsirasiantį, dėl antenų perkrovimo.
Medeina Augustinavičienė (RRT):	Padėkojo viešo aptarimo dalyviams už aktyvią diskusiją ir priminė, kad bus naujai viešajai konsultacijai paskelbta nauja transliacijų perdavimo rinkos tyrimo ataskaita ir įsakymai.

Posėdžio pirmininkas

Posėdžio sekretorius

Medeina Augustinavičienė

Marijus Balnys